

Datum
2023-12-21

Vårt diarienummer
17/2023

Vår handläggare
Flemming Kristensen

Till: Socialdepartementet: s.remissvar@regeringskansliet.se; s.sf@regeringskansliet.se och carolin.jarlehag@regeringskansliet.se

Svenska Diabetesförbundets synpunkter på:

SOU 2023:52 Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen (diarienummer S2023/02576)

Det beräknas finnas nära 600 000 personer med diabetes i Sverige idag, varav cirka 10 procent lever med diabetes typ 1 och runt 85–90 procent med diabetes typ 2. Diabetes är en kronisk sjukdom som personen lever med från insjuknandet och under hela livet. Sjukdomen kräver kontinuerlig uppmärksamhet och kontroll genom avancerad egenvård, varje dag året om. Samtidigt är risken stor att personer med diabetes över tid drabbas av allvarliga komplikationer och följsjukdomar. Dagligen dör 5–6 personer i Sverige där diabetes är den underliggande dödsorsaken.¹

Svenska Diabetesförbundet företräder personer med diabetes, i alla åldrar och alla typer av diabetes, samt dessa personers familjer och närstående som också påverkas av sjukdomen. Vi har med vår 80-åriga historia en bred erfarenhet av och kunskap om hur livet med diabetes ser ut. Vi stöttar personer med diabetes samt deras anhöriga genom hela livet i olika situationer och faser. När det gäller barn så lever drygt 8 000 med typ 1 diabetes, och ytterligare 900 barn får sjukdomen varje år.

Svenska Diabetesförbundet företräder därmed grupper som på olika sätt och i olika omfattning är beroende av välfärdssystemen i livets olika faser. Detta betyder att vi som utgångspunkt anser att välfärdssystemen bör vara generöse och bidra till att underlätta livet med en kronisk sjukdom som diabetes för alla drabbade och deras anhöriga. Det målet förutsätter sin tur, att välfärdssystemen inte missbrukas medveten av personer som önskar att sko sig på det gemensamma bekostnad.

Detta missbruk är inte bara oetiskt och olagligt, men fram för allt innebär det att det blir färre resurser till dem som faktisk behöver välfärdssystemen. I värsta fall kan det även innebära motsättningar inom, och minskad tillit till, välfärdssamhället. Svenska Diabetesförbundet är därför positiv till, att det med denna utredning lämnas förslag som framåtriktat ska säkerställa en ändamålsenlig och effektiv hantering som kan minska antalet felaktiga utbetalningar och bidragsbrott i de ekonomiska förmåner och stöd.

Samtidigt är det viktigt, att insatserna för att komma åt problemen genomförs på ett sätt så de använda medlen står i proportion med ändamålet, samt att den majoriteten som alltid följer regelverken i största möjliga mån inte drabbas negativt av utökade kontrollinsatser. Varken som individ när det gäller den personliga integriteten, eller till följd av att stora byråkratiska system urholkar myndigheternas förmåga att utöva sina grunduppdrag. Med andra ord får det svenska samhället inte vara naiv inför att exempelvis den organiserade brottligheten och kriminella nätverk

¹ Svenska Diabetesförbundet, 2022, *Diabetes*, Tillgänglig: <https://www.diabetes.se/diabetes/> [Använd: 2023-12-21]

utnyttjar välfärdssystemen, samtidigt som det är viktigt att komma ihåg att de allra flesta faktiskt vill göra rätt för sig och inte vill fuska sig till förmåner de inte har rätt till.

Generella synpunkter på utredningen

I det följande lämnar Svenska Diabetesförbundet tre kortfattade tillägg till de övergripande synpunkterna som vi redovisade i föregående avsnitt.

För det första har Svenska Diabetesförbundet vid genomläsning av andra remissvar kunnat konstatera, att det har framförts betydande invändningar mot förslaget om införande av bidragsspärr: "Åklagarmyndigheten menar också att den föreslagna bidragsspärren som ett tilläggsstraff är oförenligt med kraven på att straffsystemet ska vara sammanhängande och förutsebart och att lika allvarliga brott ska leda till lika stränga straff. Det finns därför anledning att överväga andra former av skärpta reaktioner mot bidragsbrott."²

Ovanstående utgör ett konkret exempel på att ett givet verktyg ska stå i proportion till ändamålet, och vi finner det är viktigt att denna fråga som här lyfts utreds ytterligare, om regeringen önskar att gå vidare med förslaget.

För det andra är det centralt att regeringen, om den önskar att gå vidare med utredningens förslag som på flera områden är omfattande och genomgripande, säkerställer att det blir möjligt att utvärdera om reformerna uppnår målen. Detta för att utifrån lämpliga utvärderingskriterier kunna justera eller helt dra tillbaka lagstiftning, om det visar sig att åtgärderna inte har den önskade effekten. Vi konstaterar, att en annan remissinstans tar upp denna utmaning och även har påpekat att det rådet stor osäkerhet om vilka åtgärder som kan förväntas få effekt.³

För det tredje finner Svenska Diabetesförbundet det relevant att lyfta fram att felaktiga utbetalningar ibland också kan vara ett resultat av att det brister i handläggningen hos myndigheterna. Ett exempel är en förmån som ges till föräldrar som har barn med diabetes, nämligen omvårdnadsbidrag. Inspektionen för socialförsäkringen har granskat handläggningen av förmånen och konstaterade att handläggningen var rättsosäker.⁴ Detta eftersom utgångspunkten för bedömningen av förmånen är arbete som går utöver ett normalt föräldraansvar. Då det saknas en definition av vad detta innebär för barn i olika åldrar så leder det till en rättsosäker handläggning.

Johanneshov dag som ovan

Björn Ehlin
Förbundsordförande

Flemming Kristensen
Ansvarig utredning och påverkan

² Åklagarmyndigheten (2023): "Dnr: ÅM2023-1995" - [aklagarmyndigheten.pdf \(regeringen.se\)](#) [Använd: 2023-12-21]

³ IFAU (2023): "Dnr: 173/2023" - [IFAU remissvar S2023_02576 \(regeringen.se\)](#) [Använd: 2023-12-21]

⁴ Inspektionen för socialförsäkringen, 2021, Tillgänglig: [Rapport 2020-5 Införandet av omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning webb.pdf \(isf.se\)](#) [Använd: 2023-12-21]